

Kuruyan G ller, Kaybolan Hafıza

İstanbul – 2 Şubat 2026

Dünya Sulak Alanlar Günü kapsamında Ramsar Sözleşmesi'nin 2026 yılı teması olan “**Sulak Alanlar ve Geleneksel Bilgi: Kültürel Mirası Kutlamak**”, bizi Türkiye'nin suyla kurduğu ilişkinin bugün geldiği noktayı yeniden düşünmeye çağırıyor. Burdur, Beyşehir ve Seyfe gibi, tarih boyunca civarındaki insan yerleşimlerine hayat veren g ller hızla küçülürken, bu tema geçmişe dönük bir hatırlatmadan çok, bugüne ve geleceğe dönük güçlü bir uyarı niteliği taşıyor.

Türkiye'deki sulak alanlar yalnızca kuşların, balıkların ve bitkilerin yaşam alanları olarak görülmüyor; aynı zamanda binlerce yıllık insan-doğa ilişkisinin izlerini de taşıyor. Bugün yaşanan kayıplar, yalnızca ekosistemleri değil, suyla birlikte şekillenmiş üretim biçimlerini, yerel bilgiyi ve kültürel hafızayı da zayıflatıyor. Kuruyan her g l, doğayla kurulan bir ilişkinin sessizce kopmasına işaret ediyor.



Fotoğraf: Levent Erkol

Bu tablo yalnızca Türkiye'ye özgü değil. Akdeniz Havzası'nın tamamında sulak alanlar benzer bir baskı altında kalıyor. **Akdeniz Sulak Alanlar Gözlemevi**'nin yayımladığı “Akdeniz Sulak Alanları Durum Raporu 3”, havzadaki tarihsel sulak alanların yarısından fazlasının büyük ölçüde kaybolduğunu, son otuz yılda doğal sulak alanlarda ciddi bir daralma yaşandığını ve bu alanlara doğrudan bağlı türlerin önemli bir bölümünün tehdit altında olduğunu ortaya koyuyor. Bilim insanları, bu verilerin rastlantısal kayıplardan çok, uzun süredir izlenen politikaların bir sonucu olduğuna dikkat çekiyor.

Uzmanlar, Türkiye'deki su yönetimi anlayışının bu sürecin merkezinde yer aldığını vurguluyor. Uzun yıllardır su, ekosistemin canlı bir parçası olarak değil, teknik yollarla kontrol edilmesi ve yönlendirilmesi gereken bir kaynak olarak ele alınıyor. Barajlar ve benzeri yapılar, nehirlerin doğal akışını değiştirirken, g lleri ve deltaları besleyen su bağlantılarını da zayıflatıyor. Bugün Akdeniz havzasındaki nehirlerin büyük bölümü, bu müdahaleler nedeniyle ekolojik bütünlüğünü kaybetmiş durumda.

Tarımsal sulama ise su üzerindeki baskıyı daha da artırıyor. Toplam su kullanımının büyük bir kısmı tarıma giderken, plansız ve yoğun kullanım hem yeraltı sularını hem de yüzey sularını hızla tüketiyor. Bu durum, kısa vadede üretimi artırıyor gibi görünse de, uzun vadede su ve gıda güvenliğini kırılgan hale getiriyor.

Tüm bu tabloya rağmen, bilim insanları ve uzmanlar umut veren bir çıkış yoluna işaret ediyor. Bu yol, modern bilimin sunduğu verilerle, sulak alanlarla yüzyıllardır iç içe yaşayan yerel toplulukların biriktirdiği bilgiyi bir araya getiriyor. Balıkçılar, çiftçiler ve göçer topluluklar, suyun mevsimsel hareketlerini, türlerin davranışlarını ve iklimdeki küçük ama belirleyici değişimleri uzun süredir gözlemliyor. Bu gözlemler, çoğu zaman teknik ölçümlerin henüz yakalayamadığı sinyalleri erkenden veriyor.



Fotoğraf: Levent Erkol

Dünyanın farklı bölgelerinden örnekler, yerel bilginin bilimsel çalışmalarla birlikte kullanıldığında sulak alan yönetimini güçlendirdiğini gösteriyor. Bu yaklaşım, hem doğayla uyumlu çözümler üretiyor hem de restorasyon çalışmalarının sahada karşılık bulmasını sağlıyor.

“Göller sadece su birikintileri değil; bu toprakların hafızasının kilit taşları. Kuruyan her göl, bir ekosistemle birlikte bir yaşam biçimini ve nesiller boyunca aktarılan bilgiyi de sessizce ortadan kaldırıyor. Çözüm, daha fazla beton dökmekte değil; bilimi, o gölün kıyısında yaşayan insanların deneyimiyle buluşturan yeni bir su yönetimi anlayışında yatıyor,” diyor Proje Evi Kooperatifi, dönüşüm ihtiyacının altını çiziyor.

Proje Evi Kooperatifi, Dünya Sulak Alanlar Günü ile sulak alanlar için yeni bir ortak anlayışın oluşması gerektiğini vurguluyor. Bu çağrı, yalnızca doğayı korumaya yönelik bir çevre mesajı taşımıyor; aynı zamanda kültürel mirasın, iklim direncinin ve uzun vadeli toplumsal refahın birlikte düşünülmesi gerektiğine işaret ediyor. Su yönetiminin havza ölçeğinde ele alınması, yerel bilgi ve deneyimin karar süreçlerine dahil edilmesi ve kaybedilen sulak alanların bilimsel temelli restorasyon çalışmalarıyla yeniden kazanılması, bu yeni yaklaşımın temelini oluşturuyor.
